

IROKO

www.houtcallens.be

ANDERE NAMEN

Mereira, moreira (Angola), abang, mandji (Kameroen, Guinee), kambala, molundu (Congo, Zaïre), abang, mandji (Gabon), odoum, odum (Ivoorkust, Ghana), simmé (Guinee), guuw (Liberia), mufula, intule, tule (Mozambique), rokko (Nigeria), mvule mvuli (Oost-Afrika), ka téma, semei, semli (Sierra Leone, Liberia), Lusanga, Molundu, Mokongo (Zaïre).

BOTANISCHE NAAM

Milicia excelsa (Welw.) C.C. Berg (=Chlorophora excelsa (Welw.) Benth.), milicia regia (A. Chev.) C.C. Berg.

FAMILIE

Moraceae.

GROEIGEBIED

Tropisch Afrika. Milicia regia A. Chev. Kan minder tegen droogte en komt alleen in West-Afrika van Gambia tot Ghana voor.

BOOMBESCHRIJVING

Milicia regia is een kleinere boom dan milicia excelsa. Deze laatste kan onder gunstige omstandigheden een hoogte van 60 m (gemiddeld 50 m) bereiken, met een takvrije, vaak rechte en cilindrische stam van 15-28 m, diameter 0.75-1 m, maximaal 2.5 m. Wortelaanzet tot maximaal 1.8 m hoog. De schors van de stam is ruw en schilferig met een donkerbruine tot zwartachtige kleur.

AANVOER

Zaaghout en gezaagd hout. Iroko is ook in de vorm van fineer in de handel verkrijgbaar.

HOUTBESCHRIJVING

Vers gezaagd kernhout heeft een botergele tot bruingele kleur, soms met donkerbruine zones, nadonkerend naar goudbruin tot donkerbruin. Het

lichtgekleurde spint is 50 tot 100 mm breed en duidelijk van het kernhout te onderscheiden. Door het voorkomen van draadafwijkingen en reactiehout kunnen vervormingen, ook na het drogen, voorkomen. Typisch voor Iroko is dat de houtkwaliteit tussen de aangevoerde partijen sterk kan variëren. Iroko vertoont in uiterlijk een vage gelijkenis met teak en wordt daarom wel eens met de naam Iroko-teak, Afrikaans teak en kambala-teak aangeduid, wat onjuiste en misleidende benamingen zijn. De stammen bevatten soms een zeer harde kalkachtige stoffen die in de vorm van flinke 'stenen' kunnen voorkomen en de bewerking zeer nadelig kunnen beïnvloeden. Door het grote verspreidingsgebied kunnen de eigenschappen van Iroko variëren. Milicia regia heeft vers geschaafd geelachtig hout, heeft een relatief fijne nerf. Milicia excelsa heeft overwegend geelbruin hout, heeft een grove nerf en heeft een warriger draad.

DRAAD

Recht tot kruisdraad, een enkele maal golvend.

NERF

Matig grof.

VOLUMIEKE MASSA

(470-)630-650-670(-850) kg/m³ bij 12% vochtgehalte, vers circa 950-1200 kg/m³. De variatie in gewicht en ok in hardheid kan, afhankelijk van het groeigebied, nogal groot zijn.

WERKEN

Gering. Krimp nat -12%, rad. 1.3-1.5%, tang. 2.0-2.2%

DROGEN

Matig snel. Hout met veel lichtgekleurde inhoudsstoffen ('kalk') droogt aanzienlijk langzamer. Het drogen dient met zorg te geschieden, omdat vooral het kruisdradige hout neiging vertoont tot scheuren en vervorming. Bij de stapellatten kan Iroko ernstig bruin verkleuren (lattenstrepen). Dit kan worden voorkomen door Iroko op

eigen lat te zetten, dat wil zeggen stapellatten gebruiken van Iroko, dus niet van andere houtsoorten. Iroko neemt in geveltimmerwerk een houtvochtgehalte aan van 11-14%.

HARDHEID VOLGENS JANKA

Langsvlak 5600 N.

Kops vlak 10.900 N.

BEWERKBAARHEID

Iroko is zowel met de hand als machinaal goed te bewerken. De gereedschappen worden hierbij minder snel bot dan bij teak, mits het hout geen kalkinluitsels bevat. Om ij bewerkingen op vlak- en van diktebanken 'inspringsel' bij kruisdradig hout zoveel mogelijk te beperken, wordt een kleine spaanhoek geadviseerd. Bewerkingen voor profielen, pen- en gat verbindingen, boren en draaien leveren geen problemen op. Goede afzuiging tijdens bewerkingen van Iroko is noodzakelijk om gezondheidsproblemen bij daarvoor gevoelige personen te voorkomen. Iroko stammen hebben vaak grote inwendige spanningen. Bij bewerken kan dit leiden tot kromtrekken van bepaalde delen. Eenmaal bewerkt en goed droog blijft Iroko zeer stabiel.

SPIJKEREN EN SCHROEVEN

Redelijk, voorboren wordt aanbevolen. Grijs tot zwarte verkleuringen in contact met ijzer. Roestvast verbindingsmateriaal wordt aanbevolen.

LIJMEN

Matig. Goed met daarvoor geschikte lijmen.

BUIGEN

Matig.

OPPERVLAKTEAFWERKING

Matig. Voor glad werk is gebruik van een vulmiddel noodzakelijk. Doordat Iroko bepaalde inhoudsstoffen bevat die oplossen in organische oplosmiddelen, wordt de droging van nerf- en vernissoorten op olie- en polyesterbasis aanzienlijk vertraagd. Alkydharsverfsystemen drogen langzaam op Iroko. Door het hout voor de behandeling goed te ontvetten kan dit verbeteren. Door toepassing van afwerksystemen op kunstharsbasis, die doorpolymerisatie drogen, worden deze problemen al vermeden. Deze producten kunnen, eenmaal droog de ondergrond vormen voor andere afwerksystemen. Iroko wordt ook wel onbehandeld toegepast waardoor het na verloop van tijd zal vergrijzen. Door de hoge wateropnamesnelheid van Iroko wordt dit echter afgeraden voor gelijkde constructies. Bij water gedragen verven kan wit uitbloeden voorkomen door de aanwezigheid van wateroplosbare inhoudsstoffen.

IMPREGNEERBAARHEID

Kernhout 4.

Spint 1.

BIJZONDERHEDEN

Iroko bevat een giftige stof, chorophorine genaamd. Hierdoor kunnen bij de bewerking slijmvliesontstekingen en huidandoeningen optreden. Men moet geen bekistingen van Iroko gebruiken, aangezien het uitharden van beton door contact met de inhoudsstoffen van Iroko zal worden vertraagd.

TOEPASSINGEN

Veel gebruikt voor doeleinden waar een lichte, gemakkelijk te bewerken houtsoort is vereist en waar geen eisen aan duurzaamheid of sterkte worden gesteld. Bijvoorbeeld in de meubelindustrie voor het binnenwerk van meubelen, wand- en plafondbetimmeringen, in de modelmakerij voor de metaalgieterij, bij orgel- en pianobouw en voor carrosseriebouw (onder andere caravans). Ook veel gebruikt

voor triplex, meubelplaat, lijsten, binnenwerk van binnendeuren, bezemstelen, saunabanken, enzovoort.

KWALITEITSEISEN

Voor Iroko is in 1989 een Nederlands norm verschenen in de serie 'Kwaliteitseisen voor hout' (KVH 1980): NEN 5482 'Houtsoort Iroko'. Iroko is genoemd in de lijst met goedgekeurde houtsoorten voor de toepassing in houden gevelelementen (KSH-Publicatie 99-05). Dit betekent dat met Iroko kozijnen met KOMO®-productcertificaat kunnen worden vervaardigd.

STERKTEKLASSE

Iroko kwaliteitsklasse HS/BS 5756 is ingedeeld in sterkteklasse D40 (NEN-EN 338).

DUURZAAMHEID

Relatieve weerstand tegen schimmels

Kernhout

- Praktijkervaring en veldonderzoek	NEN-EN 350-2	1-2
- Veldonderzoekmethode	NEN-EN 252	-
- Laboratoriumtest met grondcontact	NVN-ENV 807	-
- Laboratoriumtest zonder grondcontact	NEN-EN 113	-

De duurzaamheid is sterk afhankelijk van de volumieke massa. Hoe hoger de volumieke massa en hoe donkerder de kleur, des te duurzamer is Iroko.

Relatieve weerstand tegen dierlijke organismen

Termieten D.

Spint: Lyctus G.